

Príroda bola jeho inšpiráciou i chrámom

Galéria Rumanský Art Centre v Liptovskom Mikuláši začala tohtoročnú sezónu výstavou kresieb Ivana Rumanského.

Život akademického maliara Ivana Rumanského bol síce krátky (zomrel vo veku nedožitých 46 rokov, 5. februára 1990), ale stihol počas neho vytvoriť vyše dvetisíc diel. Veľkú časť z nich tvoria kresby.

Hovorí o potrebe zázraku lásky, hľadani pokoja

„Výstavná kolekcia je zostavená tak, aby poskytla prierez jeho tvorbu v tejto disciplíne v čase i technikách kresby od ceruzky až k pastelu alebo akvarelu. Každý, kto je oboznámený s osudom tohto umelca, môže nájsť vo vystavených dielach dôležité faktory, ktoré mali vplyv na vývoj jeho tvorby: domáce palugayayovské reminiscencie, úcta k osobnostiam profesorov na VŠVU, chvíle pohody i zlých čias choroby, rovnako hodnoty, ktoré boli pre neho rozhodujúce,“ povedal odborný garant výstavy Karol Maliňák.

Zdôraznil, že Ivan Rumanský bol citlivý maliar, kresliar a grafik, „ktorý v celej svojej tvorbe hovorí o potrebe a zázraku lásky, spolupatričnosti, pokoja a vyrovnanosti. O túžbach, ktoré sa nepodari vždy naplniť. O oslobodení ducha, o bolestnom hľadaní pokoja a harmónie.“

Výstavu otvoril a návštevu

V galérii Rumanský Art Centre

Život Ivana Rumanského na vernisáži priblížila Slavomíra Očenášová-Štrbová (vpravo), vedľa nej kurátor výstavy Karol Maliňák, v strede brat Ivana Rumanského Michal.

FOTO: MARTIN RUMANSKÝ

níkovo na nej privítal Michal Rumanský, brat akademických maliarov Ivana a Igora Rumanských. Galéria vznikla pred tromi rokmi z jeho iniciatívy. Jeho snom bolo, aby sa na nich nezabudlo a aby ich diela videlo čo najviac ľudí. Galéria je aj vyjadrením jeho vďačnosti obom starším bratom, ktorí mu pomáhali a starali sa o neho po smrti ich otca. Zomrel, keď mal Michal Rumanský iba štyri roky.

V príhovore na vernisáži zacitoval z knižky maliara Janka Nováka, ktorého kresby a myšlienky sú mu blízke a pripomínajú mu brata Ivana. „Umenie je napokon úžasné i preto, lebo dokazuje, ako sme i ľudsky schopní dosiahnuť

vrcholy. Nie preto, že vytvára ilúziu a zakrýva biedu, ale že v nás obnovuje pocit spravodlivosti a že svojou nadzemnou krásou udržuje rovnováhu našej nízkości.“

Príroda bola pre neho doslova chrámom

Na vernisáži sa prihovarila aj spisovateľka a historička Slavomíra Očenášová-Štrbová. Niekoľko rokov sa intenzívne zaoberala všetkým, čo súviselo so životom a tvorbou bratov Rumanských. S Igorom sa poznala osobne a napísala o ňom dve knihy. Je aj autorkou prvej a zatiaľ jedinej knihy o Ivanovi Rumanskom, v spoluautorstve s akademickým maliarom Ľudovítom Hološ-

kom. „Ivan sa už ako školáčik líšil od iných detí. Mal svoj svet, vždy sa trochu izoloval. Cítil už v malom veku, že iba pohrúženie sa do samoty a totálne sústredenie sa môže pretransformovať do hmotného výsledku. Keď tento fakt pochopil, potom to robil zámerne a cieľne. Ako spomínal Janko Dropa, pri každej vychádzke mal so sebou skicár, do ktorého si zaznamenával zaujímavé partie krajiny. Keď mal spoločnosť, ktorú mu mnoho razy robil Igor alebo neskôr Miško, vedel sa rozhovoriť o vzdialenosti, hĺbke, odraze farieb v prírode, pomenúval náladu,“ povedala S. Očenášová-Štrbová.

Zdôraznila, že príroda bola

Ivanove kone boli na papieri živé

„Hovorí sa, že najťažšie je nakresliť koňa. Ivanove kone boli na papieri živé. Pozoroval ich, jazdil na nich, delil sa s nimi o kúsok chlebička. Pri kreslení mu nešlo iba o ich stavbu tela, on vnímal ich dušu,“ povedala S. Očenášová-Štrbová.

FOTO: (RAC)

pre Ivana Rumanského nielen inšpiráciou k tvorbe, ale doslova chrámom. „To jeho i všetky deti naučila mama. Nemieňne chlapcov podporovala, bezhranične totiž verila ich talentu. Zem, ktorej sa dotýkali pohľadom, bola preplnená nebom a bežné kry boli pre nich horiace, pomyslene si s pokorou zobúvali obuv.“ Pripomenula, že Ivan Rumanský „nebol iba umelcom, ale predovšetkým človekom, uctievaným hodnoty, ktoré mu ponúkala rodina, mal v sebe dobrotu, charakter a človečen-skú krásu.“

Na vernisáži zahrli na gitare žiačky zo ZUŠ J. L. Bellu v Liptovskom Mikuláši, Alida Hižnayová zarecitovala básne

Za Ivanom Rumanským, ktorú napísala Jolana Trobauerová.

Michal Rumanský poinformoval aj o výstavách, ktoré v galérii Rumanský Art Centre chystajú v tomto roku. Začiatkom mája v nej otvoria výstavu diel amatérskych fotografů AMFO, od júna do októbra v nej budú prezentovať diela významných slovenských umelcov Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej, na sklonku roka je v galérii naplánovaná inaugurácia poštovej známky Igora Rumanského.

Výstavu Ivana Rumanského si v galérii Rumanský Art Centre môžete pozrieť do 20. apríla od utorka do piatka od 13. do 17. hodiny. (BEA)

Maľovaním a čítaním prekonával chorobu

V knihe Ivan Rumanský Slavomíra Očenášová-Štrbová pútavo a citlivo priblížila jeho život hlavne na základe spomienok a rozhovorov s jeho súrodencami, príbuznými, spolužiakmi, učiteľmi, priateľmi a kolegami.

Ivan Rumanský sa narodil 21. marca 1944 v Demänovej. Mal staršiu sestru Kvetoslavu a mladších súrodencov Igora, Ruženu a Michala. Rodičia im vytvorili zázemie plné lásky, porozumenia a pokoja a hoci žili veľmi skromne, boli bohatí tým, čo si vzájomne dávali.

Spájala ich pokora

Ivan rád kreslil už od malička, takisto ako jeho o dva roky mladší brat Igor, ktorý o ňom povedal: „Ivan bol mojim starším dvojčaťom. Všetko sme spolu robili, boli sme spolu spätí, lebo neustále sme nasávali tú istú atmosféru, vnímali sme tie isté veci, to isté prostredie. Vždy sme chodili spolu do školy, lebo aj na Základnej škole v Demänovej boli vždy spojené prvý s tretím, druhý so štvrtým, tretí s piatym ročníkom. Potom ŠUP-ka, vysoká... Vždy nás učili rovnakí učitelia a vždy nás aj porovnávali. Ivan bol môj ochranca, moja záštita, dláždil mi

Ivan Rumanský

„Nevysloviť zlé slovo o druhom, ba ani pomyslieť si zlým, to mal Ivan v sebe. Keď sa v spoločnosti hovorilo o neprítomných, Ivan do debaty nevstupoval, iba ju zakľúčil slovami: Reči sa hovoria a chlieb sa je!“ Aj týmito slovami charakterizovala jeho povahu autorka monografie S. Očenášová-Štrbová. Bol mlčanlivý, uzavretý, nadovšetko miloval svoju matku a prírodu. Matka bola jeho božstvom a príroda chrámom.

FOTO: (RAC)

cestu, po ktorej sa mi ľahšie kráčať. Spájala nás pokora pred prírodou a snaha neustále pôsobivejšie vyjadriť to isté.“ V roku 1959 prijali Ivana na Školu umeleckého priemyslu (ŠUP) v Bratislave. Krátko na to jeho otec náhle zomrel na infarkt, čo Ivan veľmi ťažko niesol. Snažil sa mame a súrodencom pomáhať, ako vládol. Počas celého štúdia na ŠUP-ke a neskôr na Vysokej škole výtvarných umení, kde študoval u profesorov Dezidera Milého,

Jána Želibského a Vincenta Hložníka, sa výborne učil, aby dostával nielen sociálne, ale aj prospechové stipendium. „V čase letných prázdnin, aby si privyrobil zopár korún - mohol si kúpiť kabát, rukavice alebo výtvarné potreby -, brigádovoľ ako sprievodca v jaskyni. Aby nemusel ísť na povinný lyžiarsky výcvik v starých teplákoch, vlastnoručne si na singerke ušil lyžiarske nohavice,“ uvádza v monografii S. Očenášová-Štrbová.

V galérii

Autori knihy o Ivanovi Rumanskom akademický maliar Ľudovít Hološka, (vľavo) Slavomíra Očenášová-Štrbová a brat maliarov Rumanských (v pozadí na paneli) Michal.

FOTO: (ARCHÍV SOŠ)

Prišli Rusi a choroba

Na vysokej škole sa Ivan zaľúbil, ale práca ho čím ďalej tým viac pohlcovala a vzťah sa rozpadol. Bol stále uzavretejší a onedlho u neho prepukla choroba.

„Posledné prázdniny chodieval pomáhať majstrovi Štalmachovi pri reštaurovaní, aby si privyrobil. V tú noc, keď v 68. roku prišli Rusi, neprišiel Ivan domov. Ráno hlásil rozhlas, čo sa stalo. Šla som Ivana hľadať, sused mi povedal, že

sedí so Štalmachom v hoteli Kriváň. Podarilo sa mi ho dostať domov. Museli sme ho dať liečiť. Keď sme sa dozvedeli, že v ružomerskej vojenskej nemocnici je psychiatria na lepšej úrovni, vybavili sme mu liečenie tam, lebo sme mu všemožne chceli pomôcť. V tom čase uplatňovali módnú metódu elektrošokov. Dostával ich aj Ivan. Po takejto terapii býval strhaný, veľmi znížený. Ale zdalo sa, že mu to pomáha, lebo stále maľoval. Boli to tie jeho tmavé obrazy. Keď mal svoju ťažkú chvíľu, kvantum vecí zničil, iba niečo sa mame podarilo zachrániť. Napriek tomu Ivan neustále čítal a knihy ďalej kupoval,“ spomína jeho sestra Ružena Fronková.

Po preliečení sa Ivan pripravoval na štátne záverečné skúšky, v roku 1969 promoval a bol mu priznaný titul akademický maliar. Natrvalo sa usadil v Demänovej, rok vyučoval v Ľudovej škole umenia v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 1970-1975 pracoval ako návrhár filmovej tlače v mikulášskej textilke, od roku 1976 tvoril ako samostatný výtvarný umelec. So svojou chorobou bojoval hlavne maľovaním.

„Maľba sa stala pre neho spôsobom terapie, dialógu so svetom. Tak i jeho tvorba sa

držala prísne reality - maľoval predovšetkým krajinu a zátišie,“ napísal Karol Maliňák. Okrem maľovania veľa čítal, viedol pamätnú knihu obce Demänová, vzdelával sa, učil sa angličtinu, pracoval na rôznych zákazkách. Na mikulášskej krytej plavárni je napríklad jeho mozaika s názvom Vlka. Od roku 1971 sa zúčastnil vyše tridsiatky kolektívnych výstav na Slovensku i v zahraničí.

Tešil sa na návštevy svojich súrodencov a ich detí, rád ich portrétoval, rozdával im pastelky, kupoval sladkosti. Súčasťou jeho života bol jeho verný pes - fenka vlčiaka Sava, ktorá nikdy nechýbala po jeho boku.

Ivan Rumanský zomrel náhle 5. februára 1990 v Demänovej - v spánku. Odpočíva na demänovskom cintoríne spolu s milovanými rodičmi a bratom Igorom, ktorý odišiel za ním do večnosti v roku 2006.

Spracované z monografie Ivan Rumanský autorov Slavomíry Očenášovej Štrbovej a Ľudovíta Hološku. Vydala ju Matica slovenská v roku 2011 a autorom za ňu udelili Čestné uznanie Egona Ervina Kischu. V galérii Rumanský Art Centre si ju môžete nielen kúpiť, ale dať jej aj svoj hlas v ankete Kniha Liptova 2012.